

Verkennde bouwhistorische notitie met waardestelling

Kerkendijk 130 te Schijndel

Gemeente Schijndel

Inhoudsopgave

Objectgegevens	3
Voorwoord	4
Inleiding	5
Beschrijving	6
Redengevende omschrijving	6
Historisch stedenbouwkundige context	7
Hoofdvorm	10
Vorgevel	11
Linkerzijgevel	13
Rechterzijgevel	14
Achtergevel	16
Interieur	17
Waardering	26
Cultuurhistorische waardestelling	26
Bouwhistorische waardestelling	26
Waarderingstekening	27
Aanbevelingen	29

Objectgegevens

Adres : Kerkendijk 130
Plaats : Schijndel
Postcode : 5482 KK

Kadastraal :

Eigendom : fam. Goijaarts

Algemene gegevens

Oorspronkelijke functie : boerderij
Huidige functie : boerderij
Bouwjaar : XIX of eerder
Bezoekdatum : 22 december 2014

Voorwoord

In december 2014/januari 2015 heeft het Monumentenhuis Brabant in opdracht van de familie Goijaarts een verkennend bouwhistorisch onderzoek met waardestelling uitgevoerd in een boerderij aan de Kerkendijk 130 te Schijndel (gemeente Schijndel). Het gebouw heeft geen monumentstatus. Aanleiding voor het onderzoek is de wens van de eigenaren de boerderij te splitsen in twee wooneenheden.

Door middel van een verkennend bouwhistorisch onderzoek met waardestelling wordt inzicht verkregen in de cultuur- en bouwhistorische waarden van het betreffende object. Een bouwhistorisch onderzoek waarbij de constructies, materialen en structuren worden bestudeerd vormt een goede basis om plannen tot herbestemming, verbouwing en restauratie te toetsen of te ondersteunen.

Op 22 december 2014 is door drs. Elke de Rooij een bezoek gebracht aan de boerderij, waarbij de bouwhistorische gegevens, voor zover zichtbaar, non destructief zijn onderzocht, gedocumenteerd en gefotografeerd. De informatie is uitgewerkt en aangevuld met kadastraal onderzoek en gegevens die werden aangeleverd door de Heemkundekring Schijndel. Door de eigenaar is een plattegrond verstrekt die als basis dient voor de waarderingstekening. Met de veldwerkgegevens, de kadastrale informatie en de historische gegevens van de Heemkundekring is de nu voorliggende rapportage tot stand gekomen. Uit de verzamelde gegevens is een conclusie over de cultuurhistorische en bouwhistorische waarden van het pand getrokken.

Deze rapportage is opgesteld conform de *Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek* april 2009 en de Waarderingscriteria voor bouwkunst van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (2010).

Geertruidenberg
21 januari 2015

Inleiding

Om dit rapport voor de lezer toegankelijk te maken is het goed om te weten dat de beschrijving uitgaat van de huidige situatie. Het huidige bouwwerk is het resultaat van diverse verbouwingen en aanpassingen, die hun sporen hebben nagelaten. Aan de hand van deze sporen wordt een beeld geschetst van de oorspronkelijke boerderij. Het gebouw, waarvan de nokas grofweg oost-west is gericht, wordt in dit rapport beschreven vanuit het zuiden. De situering is zagezegd met de kop in het veld: het bedrijfsgedeelte bevindt zich aan de kant van de Kerkendijk, het woongedeelte ligt van de weg af. Met voorgevel wordt in dit rapport de lange gevel bedoeld die de voordeur bevat.

De beschrijving wordt begonnen met de historisch stedenbouwkundige context, waarna een omschrijving van het exterieur en interieur volgt. Afsluitend volgt een waardering op de onderdelen cultuurhistorie en bouwhistorie. De bouwhistorische waarde wordt met kleuren weergegeven in een waarderingsplattegrond.

Voor de cultuurhistorische waardestelling worden de waarderingscriteria voor bouwkunst gebruikt zoals de RCE die in 2010 heeft opgesteld. Het betreft de hoofdcategorieën:

- Cultuurhistorische waarden
- Architectuur- en kunsthistorische waarden
- Situationele en ensemblewaarden
- Gaafheid en herkenbaarheid
- Zeldzaamheid

De categorieën in de waarderingstekeningen zijn gebaseerd op de *Richtlijnen Bouwhistorisch Onderzoek* uit 2009. Dit zijn:

- Hoge bouwhistorische waarde
- Positieve bouwhistorische waarde
- Indifferentie bouwhistorische waarde

Beschrijving

Redengevende omschrijving

De boerderij aan de Kerkendijk 130 te Schijndel is niet beschermd als monument. Een redengevende omschrijving is derhalve niet beschikbaar. In het Monumenten Inventarisatie Project dat de provincie Noord-Brabant in 1990 in de gemeente Schijndel uitvoerde, wordt het gebouw vermeld. De omschrijving op pagina 58 luidt als volgt.

*"Langgevelboerderij Langgevelboerderij
ca. 1870*

*Handvorm baksteen, gepleisterde plint. Rechte steekankers. Schuifvensters met luiken. Paneeldeur. Afgewolfd zadeldak, riet met voet van pannen. Kastanjeboom, fruitbomen. Ligging, cultuurhistorische waarde.
(foto 219)"*

De betreffende foto uit het MIP, genomen op 19 mei 1989. Bron: BHIC

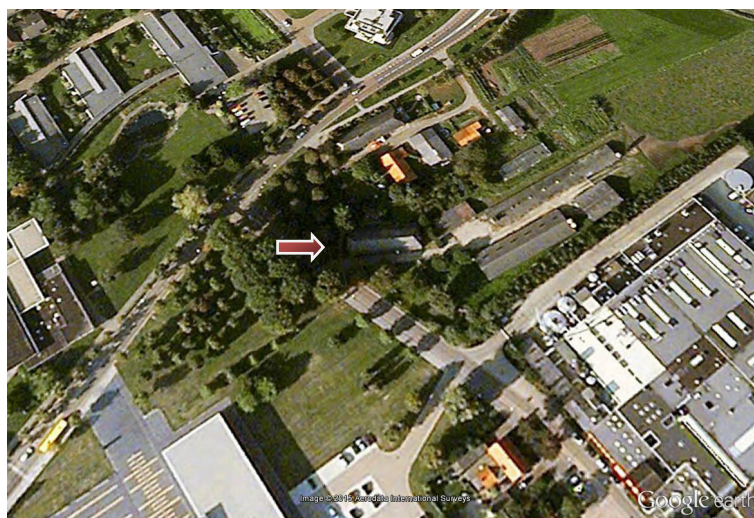
Het Monumenten Inventarisatie Project was bedoeld om cultuurhistorisch waardevolle objecten in beeld te brengen. De summiere beschrijving geeft een indicatie van de aanwezige waarden en is gebaseerd op waarnemingen in het veld.

Historisch stedenbouwkundige context

De betreffende boerderij bevindt zich aan de noordostrand van Schijndel, aan het begin van de Kerkendijk, op een steenworp afstand van de Steeg. Het gebouw ligt op een ruim perceel, op enkele meters afstand van de straat. De nok is diagonaal op de Kerkendijk gericht, een situatie die historisch is gegroeid. Op kadastrale en topografische kaarten is te zien hoe het wegenpatroon rond de boerderij in de loop der tijd is gewijzigd. In 1811-1832 werd voor het eerst nauwkeurig de kadastrale situatie opgetekend in het zogeheten Kadastraal Minuutplan. Die kaart laat op de betreffende locatie een boerderij zien die met de kopgevel van het bedrijfsgedeelte direct aan de straat genaamd Helsendijk lag. De Kerkendijk was er in die tijd ook al, maar had ter plaatse een kronkelig verloop. Na de Tweede Wereldoorlog werd de Kerkendijk recht getrokken en verlengd tot voorbij de boerderij. De Helsendijk, nu Steeg, werd eveneens rechtgetrokken en iets opgeschoven.

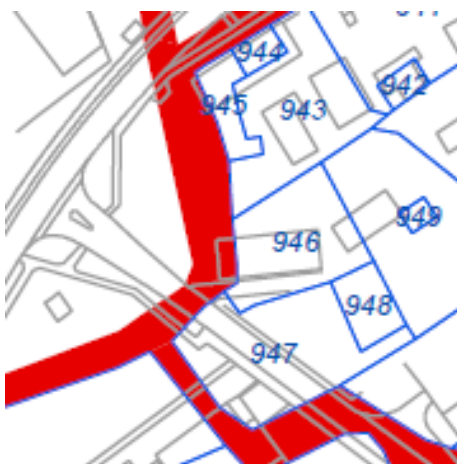
Actuele luchtfoto van de noordoostelijke rand van Schijndel. De rode pijl laat zien waar de boerderij ligt. Bron: Google Earth

Uitsnede van dezelfde luchtfoto. De rode pijl wijst de kopgevel van het bedrijfsgedeelte van de boerderij aan. Bron: Google Earth

Kadastraal Minuutplan 1811-1832. Op de betreffende locatie staat een hoekgevelboerderij. De hoek bevond zich in het woongedeelte: de ligging is dus ongewijzigd. Bron: www.watwaswaar.nl

In rood en blauw het wegenpatroon en de kadastrale aanduidingen uit 1811-1832, in grijs de huidige situatie. Bron: Heemkundekring Schijndel

Het Kadastraal Minuutplan van 1811-1832 laat dus zien dat er in die tijd al een boerderij op de locatie stond. Ook op de tiendkaart van 1757 staat het gebouw ingetekend.¹ Eigenaar van het gebouw en de omliggende percelen was in 1811-1832 Hendrik van der Wiel, landbouwer van beroep. Het perceel met nummer 946 wordt aangeduid als huis en erf, 947 als schaarbos, 948 als tuin en 949 als hop est, Daarnaast bezat Hendrik van der Wiel enkele percelen met bouwland.

Het huis is duidelijk herkenbaar als hoekgevelboerderij, een type dat veelvuldig voorkwam in de omgeving. De hoek bevindt zich in de kopgevel van het woongedeelte, waar zich van oorsprong ook de voordeur bevond. Verder is een kleine inham zichtbaar in de lange gevel, ter hoogte van het bedrijfsgedeelte. Dit lijkt erop te wijzen dat er deeldeuren in de zijgevel van het gebouw waren, waarachter zich een dwarsdeel bevond.

¹ Informatie Heemkundekring Schijndel

Op een zeker moment is de huidige langgevelboerderij ontstaan. Tijdens het veldwerk zijn diverse elementen aangetroffen die erop lijken te wijzen dat de langgevelboerderij niet nieuw is opgetrokken, maar dat het gaat om een verbouwing. De bestaande constructie en indeling werd als uitgangspunt genomen en aangepast volgens de laatste ideeën op het gebied van agrarische bedrijfsvoering en architectuur. De gevels werden daarbij nieuw opgetrokken. Volgens het Monumenten Inventarisatie Project dateert de boerderij van circa 1870. Op basis van hoofdvorm, de materialen en vormgeving lijkt het huidige exterieur inderdaad in die periode tot stand te zijn gekomen. De kans is groot dat de gevels van het bedrijfsgedeelte tot die tijd in hout of fitselstek (vlechtwerk van twijgen, besmeerd met lijm) waren uitgevoerd. Bij het woongedeelte werd al langer baksteen toegepast. Met de verbouwing werd de ingesneden hoek van de hoekgevel dichtgezet en bij het voorhuis getrokken. De voordeur werd volgens de laatste mode naar de lange zijgevel verplaatst. Geheel volgens negentiende-eeuws gebruik werd het bedrijfsgedeelte van de boerderij verlengd, waarmee het achterste gedeelte op straat kwam te liggen. Volgens de overlevering had het gebouw twee hoge getoogde deuren in de lange voorgevel. Een schets uit vermoedelijk het midden van de twintigste eeuw laat deze situatie zien. Inmiddels zijn de deuren vervangen door een andere invulling. De achtergevel is in de loop van de twintigste eeuw geheel nieuw opgetrokken. Verder hebben er kleine wijzigingen aan het gebouw plaatsgevonden, zoals het bijplaatsen van vensters. Ook in het interieur zijn verschillende fases en wijzigingen herkenbaar.

Schets van de boerderij, waarop de twee hoge deuren te zien zijn.

Hoofdvorm

De eenlaags boerderij met rechthoekige plattegrond is opgetrokken in donkerrode baksteen en gemetseld in kruisverband met kalkvoeg. De baksteenmaat is 22,5 x 10,5 x 5. In het oorspronkelijke voegwerk zijn boven de openingen in het woongedeelte restanten van een knipvoeg aangetroffen, in het bedrijfs gedeelte restanten van een daggestreep. Het voegwerk is meermaals plaatselijk vernieuwd. De achtergevel is nieuw opgemetseld in een paarsrode bezande baksteen en eveneens gemetseld in kruisverband, voorzien van een doorgestroken kalkvoeg. Het metselwerk lijkt uit het tweede kwart van de twintigste eeuw te dateren. Bovenaan is een overhoekse muizentand gemetseld. De andere gevels zijn niet voorzien van een uitkraging of tandlijst. In de voorgevel is meer recent, met het wijzigen van de grote deuren, een vlak metselwerk vernieuwd. De gevels zijn voorzien van een gepleisterde plint, die in de voorgevel bij het woongedeelte hoger is opgetrokken en eindigt in een gepleisterde cordonlijst. Het gebouw wordt afgedekt door een rieten wolfdak met een voet van blauw gesmoorde Oud-Hollandse pannen. Ter hoogte van de brandmuur en op de punt van het woongedeelte steken schoorstenen van gele IJsselsteen door de nok. Mogelijk gaat het om hergebruikte stenen van het oude voorhuis.

Voorgevel

In de voorgevel bevindt zich geheel links een klein vlak blind metselwerk. Daarna volgt het vernieuwde gedeelte op de plaats waar zich aanvankelijk twee hoge deuren bevonden. De deuren hebben plaatsgemaakt voor een rechte deeldeur tot aan de dakvoet en een serie van vier getoogde zesruits stalramen van beton. De wijziging laat de transformatie van potstal naar grupstal zien. Het metselwerk en de cementvoeg laten zien dat het om een aanpassing uit de tweede helft van de twintigste eeuw gaat. Geheel rechts bevindt zich nog een duim van de rechterdeur in het metselwerk. Verder naar rechts zijn in de oorspronkelijke gevel ook twee getoogde zesruits stalramen van beton aangebracht. Het gaat om oudere exemplaren, maar evengoed uit de twintigste eeuw. Een loopdeur met bovenlicht in een geprofileerd kozijn markeert is de laatste opening van het bedrijfsgedeelte. Aan o.a. de strek boven de deur is te zien dat het om een later aangebrachte opening gaat. Rechts hiervan is weer op een later moment een staand toiletraam aangebracht. Dan volgt een later toegevoegd T-venster met achtruits bovenlicht en houten luiken. Het verkeert in de oorspronkelijke staat en is iets smaller dan de overige vensters. Geheel rechts heeft de gevel een klassieke indeling met de voordeur tussen twee vensters. De vensters hebben net als het beschreven schuifvenster een T-indeling met achtruits bovenlicht. De luiken zijn vernieuwd. Het is overigens goed mogelijk dat de ramen aan het begin van de twintigste eeuw zijn voorzien van een andere indeling. De voordeur is vernieuwd (jaren 60/70), het kozijn en bovenlicht zijn oorspronkelijk. De drie openingen bevinden zich onder oorspronkelijke strekken. Bovenaan de gevel markeren smeedijzeren muurankers de plaats van de balklaag.

Voorgevel vanaf de linkerzijde. Het vernieuwde vlak is duidelijk zichtbaar.

Oorspronkelijke duim in het vernieuwde metselwerk

Voorgevel woongedeelte met links vier later aangebrachte openingen

Het later toegevoegde smallere venster links en het venster in de oorspronkelijke opening met oorspronkelijke strek rechts

Linkerzijgevel

De linkerzijgevel bestaat geheel uit blind metselwerk. Ter hoogte van de balklaag en gebintplaten bevinden zich smeedijzeren muurankers. Er zijn geen vlechtingen aanwezig. De dakrand is afgesmeerd met cement.

Linkerzijgevel vanaf de straat

Rechterzijgevel

De kopgevel van het woongedeelte is goeddeels oorspronkelijk. Links op de begane grond bevindt zich onder een strek een T-venster zoals in de voorgevel. De lekdorpel is vernieuwd. Op de luiken bevindt zich een oorspronkelijke espagnolet. In het midden is een venster toegevoegd (ca. 1920). Het betreft een venster met een T-indeling, voorzien van draairamen en een drieruits bovenlicht. Het is niet onder een strek of rollaag geplaatst. De lekdorpel is gemetseld en gepleisterd. Het vierruits opkamervenster rechts is vernieuwd. De strek is oorspronkelijk. Op de verdieping bevindt zich in het midden een houten luik met aan weerszijden een klein vierruits venster. Deze indeling is karakteristiek voor de omgeving. Het luik laat zien dat de zolder werd gebruikt voor het drogen van een deel van de oogst. De drie openingen zijn voorzien van geprofileerde kozijnen. Boven de vensters is een rollaag gemetseld. Ter hoogte van de balklaag en de gebintplaten bevinden zich smeedijzeren muurankers. Links is de dakrand afgedekt met een rollaag, rechts zijn vlechtingen gemetseld. Links bevindt zich tegen de kopgevel een kleine uitbouw. Het gaat om een toevoeging van enkele decennia geleden.

Rechterzijgevel

Later aangebracht venster

Opkamervenster

Luik en vensters op de verdieping

Achtergevel

Het linker gedeelte van de achtergevel is op het keldervenster na blind. Het enkelruits venster bevindt zich onder een rollaag. Ter hoogte van de keuken volgt een wijziging uit vermoedelijk de jaren 1970. De gevel is ter plaatse opgehoogd, zodat een doorzonraam kon worden aangebracht. De opbouw is plat afgedekt. Verder naar rechts zijn vermoedelijk in dezelfde periode ter hoogte van de bijkeuken en het toilet een tweeruits en klein enkelruits raam aangebracht. De loopdeur die de overgang naar het bedrijfsgedeelte markeert is oorspronkelijk, maar iets opgeschoven. Het bedrijfsgedeelte bevat verder een oorspronkelijk getoogde zesruits stalraam van ijzer, een loopdeur van hout, een stalraam zoals genoemd, een later aangebracht ijzeren stalraam, een later aangebrachte loopdeur van hout, een oorspronkelijk stalraam zoals genoemd en geheel rechts een later aangebracht ijzeren stalraam.

Achtergevel woongedeelte

Achtergevel bedrijfsgedeelte

Oorspronkelijk stalraam links, later aangebracht stalraam rechts

Interieur

Gebint- en kapconstructie

De gebintconstructie van de boerderij bestaat uit zes eikenhouten ankerbalkgebinten die onderling zijn gekoppeld door de gebintplaten. In het voorhuis zijn twee gebinten aangetroffen, een derde bevindt zich in de brandmuur. Van deze twee gebinten zijn de voorste staanders afgezaagd, zodat op de begane grond grote open ruimtes konden ontstaan. De achterste staanders zijn ook afgezaagd, of verwerkt in tussenmuren. Hoe het eerste gebint wordt opgevangen is niet duidelijk (dit speelt zich af boven een systeemplafond). Het tweede gebint wordt gedragen door een zware houten dwarsbalk die in de muren is opgelegd. Ankerbalken zijn niet zichtbaar, maar bevinden zich wellicht ook nog boven de plafonds. Achter de brandmuur bevinden zich in de huidige grupstal twee gebinten. Eén stijl is afgezaagd en vervangen door een ijzeren paal. De overige zijn 'ingepakt' in cement, dat overigens gemakkelijk los lijkt te komen. Tussen de staanders zijn ijzeren profielen ingebracht die de huidige vloer dragen. Het laatste gebint staat in de scheidingsmuur tussen de stal en de deel. Dit is het enige gebint waarop een telmerk is aangetroffen, namelijk een gezaagde I op de voorste stijl en schoor. Dit gebint is vermoedelijk later bijgeplaatst. De overige gebinten lijken uit de vroegste bouwphase te stammen. Opvallend is dat alle gebinten naar de linkerzijgevel (dus naar het westen) hellen. Op zolderniveau zijn de gebintstaanders nog volledig intact. In het voorhuis zijn de afgezaagde staanders voorzien van een extra schoor. In het achterhuis liggen de ankerbalken op zolderniveau in het zicht. Het gebint dat in de brandmuur is opgenomen heeft geen ankerbalk (meer). De gebintplaten bestaan uit verschillende balken, in de lengte gekoppeld door middel van lassen, zowel met hout- als ijzerverbindingen. Bij de beide kopgevels zijn de balken vernieuwd en in de muur verankerd. Op de plaats waar zich ingesneden hoek heeft bevonden, is de las gezekeerd door middel van een zware ijzeren bout.

Boven het voorhuis bevindt zich een zeer gave sporenkap, die bestaat uit gekoppelde sporenparen van overlans doorgezaagde eiken balken. Ze zijn voorzien van haanhouten, die met een halfhoutse verbinding en toognagels aan de sporen zijn bevestigd. Veel van het hout in de zolderruimte is door rook zwart geteerd. Een dergelijke eikenhouten kapconstructie, voorzien van haanhouten met toognagels, wijst op een datering in de achttiende eeuw of eerder. De sporenkap is voorzien van een steunconstructie, die bestaat uit twee gordingen, waartussen dwarsbalken.

Boven het achterhuis is op ieder van de gebinten een spant geplaatst. Het gaat om A-spanten, naar het zich laat aanzien gemaakt van hergebruikte telefoon- of elektriciteitspalen. Een aantal van de ronde palen is namelijk voorzien van een plaatje met een nummer. De naaldhouten spanten zijn met halfhoutse verbindingen en bouten in elkaar gezet. De aanpassing zal in de loop van de twintigste eeuw hebben plaatsgevonden. Op de spanten liggen gordingen en spanten. Op het gebint in de brandmuur staat geen spant maar een (negentiende-eeuwse) eikenhouten constructie die de brandmuur lijkt te ondersteunen. De brandmuur zelf is overigens opgetrokken in zonnestenen (in de zon gedroogde stenen van leem).

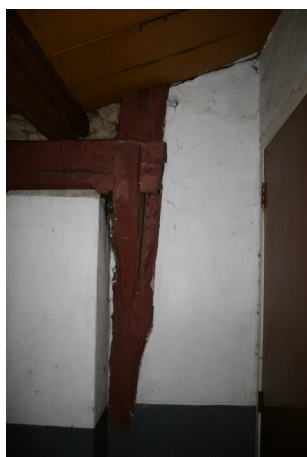
Afgezaagde stijl in het voorhuis

Staanders en gebintplaat op de zolder

Las met houtverbinding

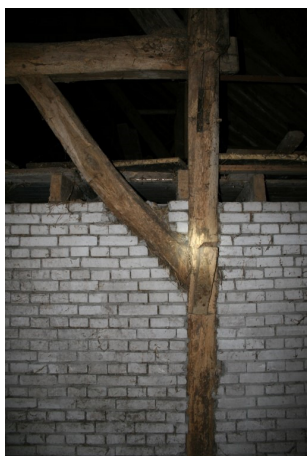
Stijl in de brandmuur

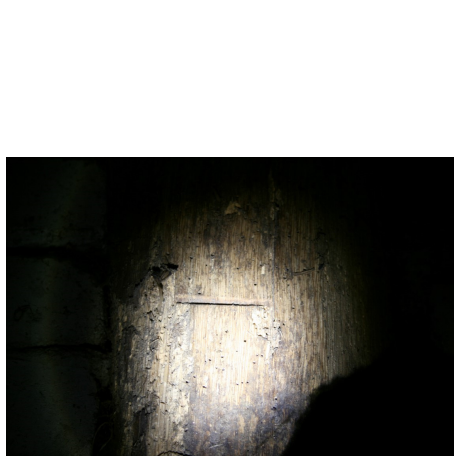
'Ingepakte' stijl

Dezelfde stijl op zolder

Laatste gebint

Telmerk I

Sporenkap boven het voorhuis

Haanhout met toognagel

Spant in het achterhuis met achteraan de brandmuur

Hergebruikte paal met nummerplaatje (24)

Voorhuis

Achter de voordeur ligt een gang, zowel links als rechts toegang biedt tot een kamer. Rechtdoor is een deur naar de keuken. In de gang ligt een vloer van cementtegels in zwart/wit/grijs geometrisch patroon (ca. 1930). De lambrisering en het systeemplafond zijn van relatief recente aard. De kamer links heeft nog het plafond dat er vermoedelijk rond 1870 in is gekomen. Het betreft een balkenplafond met brede vloerdelen. De kinderbinten rusten op een geprofileerde moerbalk, die de afgezaagde gebintstijl opvangt. In de hoek bevindt zich een natuurstenen schouw (ca. 1930). De kamer rechts is in de jaren 1950 verbouwd. In de ruimte werd een muur met schuifdeuren geplaatst, zodat twee kamers ontstonden. In de hoek bevindt zich een gemetselde schouw. De ruimte is voorzien van een systeemplafond, de naastgelegen slaapkamer van een schrootjesplafond. De keuken is in de jaren 1970 gemoderniseerd. De grote schouw is verbouwd tot kast en weggewerkt achter twee kastdeuren. De bordenlijst is toen aangebracht. De genoemde ruimtes zijn toegankelijk via paneeldeuren in geprofileerde kozijnen. De wanden van de genoemde ruimtes hebben een relatief recente afwerking, de vloeren zijn voorzien van vloerbedekking/tegels van relatief recente aard. In de kamer rechts van de gang zijn houten planken onder de vloerbedekking aangetroffen. Vanuit de keuken zijn via vernieuwde deuren de kelder en opkamer bereikbaar. De kelder is voorzien van een afgetimmerd plafond en is verder geheel betegeld. De opkamer heeft een interessant balkenplafond met profilering (die mogelijk later is aangebracht). De vloer is van hout. In de wand die de ruimte scheidt van de slaapkamer bevindt zich een nis, die mogelijk heeft gediend als bedstede (en later garderobekast). De laatste deur in de keuken leidt naar de bijkeuken, die vermoedelijk is gecreëerd toen ook de schouw werd dichtgezet. Hier is een douchecel gemaakt, alsook een toilet. In de ruimte bevindt zich een vlizotrap naar de zolderruimte. Het gaat om een grote open ruimte, waar de gebintconstructie, de kapconstructie en het rieten dak zich in het zicht bevinden. Het luik en de twee vierruits vensters in de voorgevel komen uit in de ruimte. Opvallend is dat de twee gelijke vensters zijn voorzien van verschillend hangwerk. In de ruimte bevindt zich het gemetselde rookkanaal van de jaren 1950-schouw. Het loopt naar de schoorsteen op de punt van de nok. Twee buizen lopen vanuit de vloer naar de grote gemetselde schouw tegen de brandmuur. Zowel het gemetselde rookkanaal als de schouw, alsook de aanwezige muren, zijn gepleisterd en wit geschilderd. Op de vloer liggen houten platen van relatief recente aard.

Gangvloer met cementtegels

Deur tussen gang en kamer links

Balkenplafond kamer links

Schouw kamer links

Kamer rechts

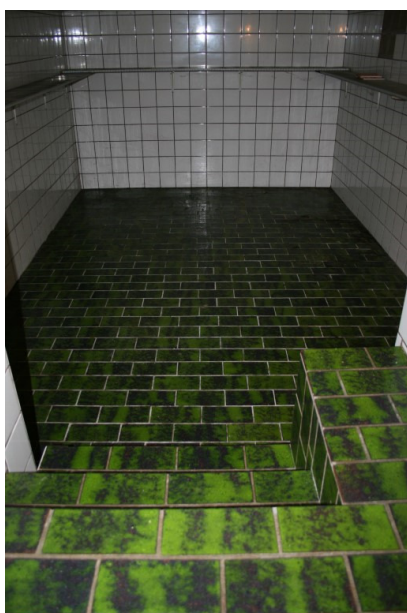
Schouw en schuifdeur kamer rechts

Keuken met links de deuren naar kelder en opkamer

Voormalige schouw

Kelder

Opkamer

Zolderverdieping

Schouw en brandmuur

Achterhuis

Direct achter de brandmuur bevindt zich de voorstal, waar een granito aanrecht met gootsteen staat. In een nis heeft ook een gootsteen gestaan. Een gat in de muur laat hier duidelijk zien dat deze bestaat uit zonnestenen. Het gebint steekt aan deze zijde uit de muur. Tegen de staanders is een zware balk aangebracht, die de balklaag van de voorstal draagt. Het lijkt te gaan om de voormalige schouw balk. Kapsporen en de afgeschuinde zijde laten zien dat de balk is bewerkt voor een representatieve functie. De balklaag bestaat uit donkerrood geschilderde geprofileerde balken en donkergeel geschilderde machinaal gezaagde vloerdelen. Op de vloer liggen tegels van relatief recente aard. Een opgeklampte deur leidt naar de grupstal. Het gaat om één grote ruimte, waar twee groepen liggen. In de ruimte ligt een balklaag die tegelijk met de grupstal is aangebracht. De balken worden gedragen door de ijzeren profielen die de constructie verstevigen. De vloer bestaat uit gezaagde planken, maar ook de vier getoogde deuren die zich aanvankelijk in de lange voorgevel bevonden. De deuren bestaan uit kraaldelen en zijn nog voorzien van de oorspronkelijke smeedijzeren gehengen. De muren in de ruimte zijn gepleisterd. De vloeren zijn deels van beton, deels baksteen. De muur tussen de grupstal en de deel is opgetrokken in kalkzandsteen. In de deel zijn wat restanten van hokken en een balklaag, maar de ruimte is overwegend leeg. De wanden zijn met kalk besmeerd, de vloer is van beton. De zolderverdieping is een open ruimte zonder nadere indeling, die van oudsher wordt gebruikt om hooi op te tassen.

Aanrecht met gootsteen

Nis met zonnestenen in het zicht

Hergebruikte balk

Grupstal

Hergebruikte deur met getoogde bovenzijde

De deel met restanten hokken en balklaag

Waardering

Cultuurhistorische waardestelling

Cultuurhistorische waarden

De boerderij is cultuurhistorisch van belang als uitdrukking van de sociaaleconomische en agrarische ontwikkeling van Schijndel sinds tenminste 1757. Het buurtschap Hazelaar rond 1900. Het object is tevens van belang als voorbeeld van de typologische (door)ontwikkeling van hoekgevelboerderij naar langgevelboerderij.

Architectuur- en kunsthistorische waarden

Het gebouw is architectuurhistorisch van waarde als voorbeeld van een langgevelboerderij uit circa 1870 in streekeigen en voor de bouwtijd karakteristieke vormgeving. De materialisering is ambachtelijk en traditioneel. Wel is gebruik gemaakt van relatief luxe materialen.

Situationele en ensemblewaarden

Het object is van bijzondere stedenbouwkundige betekenis als onderdeel van de oude agrarische bebouwing van Schijndel. De bijzondere ligging van de boerderij verwijst naar het oude wegenpatroon. Samen met de naastgelegen boerderij aan de Steeg vormt het gebouw vormt het gebouw een belangrijk en beeldbepalend ensemble.

Gaafheid en herkenbaarheid

In het gebouw zijn twee belangwekkende bouwfases te herkennen: de oorspronkelijke boerderij en de transformatie tot langgevelboerderij. Van beide fases zijn in ruimte mate oorspronkelijke structuren en elementen aanwezig. De constructie is nog goeddeels oorspronkelijk. Het interieur is in de loop van de twintigste eeuw gemoderniseerd, maar belangrijke elementen zoals de structuur, kelder/opkamer, open zolder en schouw zijn nog aanwezig. Het exterieur is ook aangepast aan nieuwe wensen op het gebied van wooncomfort en bedrijfsvoering, maar daarbij zijn de oude gevels, indeling en detailleringen veelal gerespecteerd. Aanpassingen zijn meest kleinschalig en in stijl.

Zeldzaamheid

Vanwege de leeftijd van de boerderij, in relatie tot de gaafheid en de afleesbaarheid, is sprake van zeldzaamheid op lokaal niveau.

Bouwhistorische waardestelling

De boerderij aan de Kerkendijk 130 te Schijndel kent een lange en interessante bouw- en gebruiksgeschiedenis. Het exterieur wordt bepaald door de negentiende-eeuwse bouwfase, maar de constructie van het gebouw is veel ouder. De afleesbaarheid van deze twee grote bouwfases, alsook vele kleine aanpassingen aan zowel het interieur als het exterieur, maken het gebouw bouwhistorisch zeer van belang. De ingrepen van na de Tweede Wereldoorlog, die doorgaans nogal rigoreus van aard waren, hebben deze boerderij slechts in beperkte mate aangetast. De karakteristieke tweedeling (voorhuis/achterhuis) en de geslotenheid van bedrijfsgedeelte en dak zijn bewaard gebleven. Binnen is de structuur en de logistiek van de boerderij nog zeer goed waarneembaar.

Waarderingstekening

Als basis voor de waarderingsplattegrond is gebruik gemaakt van een tekening, die werd aangeleverd door de eigenaar. Van de zolderverdieping was geen plattegrond beschikbaar. De waardering van de zolder is daarom enkel in de tekst weergegeven. De plaats van de gebinten is bij benadering ingetekend.

De verkenning heeft geleid tot de onderstaande bouwhistorische waardenstelling. Hiervoor zijn de onderstaande categorieën gehanteerd, conform de Richtlijnen Bouwhistorisch Onderzoek (2009):

Categorie 1

De **blauw** gekleurde lijnen zijn de gevels, wanden en andere delen die van hoge monumentwaarde zijn. In principe dienen deze zoveel mogelijk ongewijzigd behouden en herkenbaar te blijven.

Categorie 2

De **groen** gekleurde lijnen zijn van positieve monumentwaarde. Hier zijn beperkt wijzigingen uitvoerbaar, mits de wanden en gevels goed herkenbaar blijven.

Categorie 3

Geel is van indifferente monumentwaarde. Wijzigingen kunnen hier plaatsvinden.

Exterieur

- a. Voorgevel: cat. 1 en 3
De voorgevel is van hoge waarde als goeddeels oorspronkelijk onderdeel van het exterieur uit circa 1870. De nieuwe voordeur en de aanpassingen in het bedrijfsgedeelte zijn indifferent gewaardeerd.
- b. Linkerzijgevel: cat. 1
De linkerzijgevel is van hoge waarde als oorspronkelijk onderdeel van het exterieur uit circa 1870.
- c. Rechterzijgevel: cat. 1, 2, 3
De rechterzijgevel is van hoge waarde als goeddeels oorspronkelijk onderdeel van het exterieur. Het toegevoegde slaapkamervenster is van dusdanige leeftijd en kwaliteit dat het positief is gewaardeerd. Het opkamerraam is meer recent vernieuwd en daarom van indifferente waarde.
- d. Achtergevel: cat. 2 en 3
De achtergevel is van dusdanige leeftijd en kwaliteit dat deze positief is gewaardeerd. De later toegevoegde dakopbouw met doorzonraam mist die kwaliteit en is indifferent gewaardeerd.

Interieur

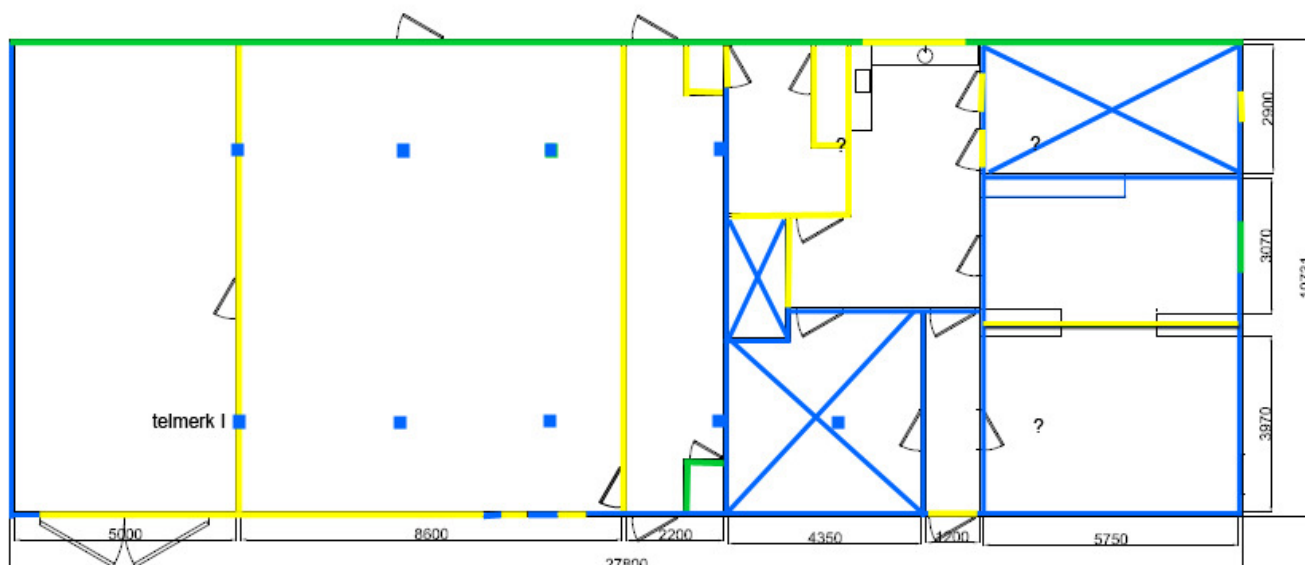
- a. Begane grond: cat. 1, 2 en 3
De oorspronkelijke, negentiende-eeuwse en begin twintigste-eeuwse structuur is hoog gewaardeerd. De tussenmuur met schuifdeuren uit de jaren 1950 is indifferent gewaardeerd, omdat deze geen bijzondere waarden heeft. Het toilet in de voorstal is positief gewaardeerd als onderdeel uit de ontwikkelingsgeschiedenis. Latere wijzigingen zijn van indifferente waarde.
- b. Zolderverdieping: cat. 1
De zolderverdieping van zowel het voorhuis als het achterhuis is hoog gewaardeerd vanwege de hoge mate van authenticiteit. De

ruimtes verkeren nog volledig in de oorspronkelijke staat. De vloer boven het woongedeelte is eveneens hoog gewaardeerd. De vloer boven het bedrijfsgedeelte is met de verbouwing van de stal aangebracht en is derhalve indifferente gewaardeerd.

e. Gebint- en kapconstructie: cat. 1

De gebintconstructie wordt hoog gewaardeerd als primair constructief onderdeel van de oorspronkelijke boerderij. Van een deel van de staanders is onduidelijk of ze zijn afgezaagd of in een muur zijn opgenomen. Ook de afgezaagde stijlen zijn hoog gewaardeerd, omdat ze boven de vloer nog aanwezig en onaangetast zijn. Uiteraard worden ook de ankerbalken en de overige onderdelen van de gebinten hoog gewaardeerd.

De kapconstructie boven het voorhuis wordt eveneens hoog gewaardeerd als primair constructief onderdeel van de oorspronkelijke boerderij. De constructie die zich tegen de brandmuur bevindt wordt hoog gewaardeerd als oorspronkelijk onderdeel van de negentiende-eeuwse bouwphase. De spanten van hergebruikte telefoon/elektriciteitspalen hebben een positieve waarde vanwege het hergebruik en het verhaal dat zij vertellen, alsook vanwege de zorgvuldige inpassing.

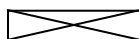
(geel) indifferente waarde

(groen) positieve waarde

(blauw) hoge waarde

(kruis) waardevolle constructie of balklaag

Aanbevelingen

Bij een toekomstige verbouwing en/of herbestemming is het van belang dat de nog afleesbare historische gelaagdheid van het pand wordt gerespecteerd. Historische elementen zouden zoveel mogelijk intact moeten blijven, zodat de bouw- en gebruiksgeschiedenis herkenbaar blijft. Daarbij verdient een aantal aspecten bijzondere aandacht.

1. Het behouden van de gebintconstructie en kapconstructie.
2. Het behouden van de typologie en indeling.
3. Het herkenbaar houden van de bouwgeschiedenis.

Hoewel het gebouw in de loop der eeuwen een nieuwe typologie heeft gekregen (van hoekgevel naar langgevel), zijn beide fases herkenbaar gebleven. In een nieuwe situatie zou dat ook het geval moeten zijn.

Het strekt tot de aanbeveling om nader onderzoek te doen naar het gebint. Wanneer de staanders meer vrij zijn gemaakt kan meer gericht worden gezocht naar telmerken. Ook nader onderzoek naar de sporenkap wordt aanbevolen. De kap kan wellicht meer vertellen over de hoekgevel. Mogelijk zijn ook in de kap merktekens aanwezig. De telmerken kunnen meer duidelijkheid geven over de leeftijd van de constructie en de boerderij. Een dendrochronologisch onderzoek kan exact uitsluitel geven over de kapdatum van het gebruikte hout.